

УДК 336.225

JEL E62, H26, H30

DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-25

Таращенко В.А.

кандидат економічних наук, доцент, докторант,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4873-982X>

Volodymyr Tarashchenko

State Tax University

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

TAX SECURITY AS A COMPONENT OF THE ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE

Анотація. В статті здійснено огляд підходів до розуміння податкової безпеки як в нормативно-правовій, так і в науковій площині. Встановлено, що потреби існування низки нормативно-правових актів з національної, у тому числі, економічної безпеки, питання податкової безпеки законодавством не регулюється. Аналіз досліджень вчених у сфері податкової безпеки держави дозволив виокремити її специфічні риси: податкова безпека є частиною фінансової безпеки держави; пріоритетом податкової безпеки є достатнє наповнення бюджету податковими надходженнями та регулювання соціально-економічних процесів; дотримання оптимальності податкового навантаження. Обґрунтовано, що до відбору індикаторів податкової безпеки мають ставитися ряд вимог: врахування дії фіскальної, регулюючої та контрольної функцій податків та оподаткування; наявність податкових ризиків та/або загроз. В межах оцінки функцій податків та оподаткування і податкових загроз та ризиків на рівні держави запропоновано використовувати низку індикаторів визначення рівня податкової безпеки

Ключові слова: податкова безпека, економічна безпека, індикатори податкової безпеки, рівень податкової безпеки, специфічні риси податкової безпеки.

Abstract. Introduction. The issue of ensuring economic security is determined by the results of the state's activity in all fields of its activity. History has shown that in most cases the existence of a modern state is impossible without an effective tax system and tax policy. Currently, their main manifestations can be considered on both sides: 1) filling the budget for financing public spending; 2) tax regulation of socio-economic processes. Both manifestations have a greater/less influence on the state of the national economy, financial, budget system and determine the state of tax security of the state. **Purpose.** Generalization of views on tax security in the system of economic security of the state, isolation of its specific features and determination of indicators for its evaluation. **Methods.** The scientific works of foreign and domestic scientists and practitioners on ensuring the economic and tax security of the state, legislative and regulatory acts of Ukraine, analytical information of executive bodies, organizations and institutions whose activities are related to research in the economic and/or tax field were used. The methodological basis of work is entrusted with both general scientific and specific research methods: the dialectical approach allowed to consider phenomena and processes in the tax and economic field as interrelated and interdependent and to identify specific features of the state's tax security, comparative analysis provided information on economic security indicators. But situational approaches were used in the study of objects and indicators of tax security. **Results.** It is established that despite the existence of a number of normative legal acts on national, including economic security, the issue of tax security is not regulated by law. The analysis of research by scientists in the field of tax security of the state has allowed to distinguish its specific features: tax security is part of the financial security of the state; The priority of tax security is sufficient filling of the budget with tax revenues and regulation of socio-economic processes; Compliance with the optimality of the tax burden. It is substantiated that the selection of tax security indicators should be set by a number of requirements: taking into account the action of the fiscal, regulatory and control function of taxes and taxation; availability of tax risks and/or threats. Within the assessment of taxes and taxation and tax threats and risks at the state, it is proposed to use a number of indicators for determining the level of tax security. **Conclusion.** Modern challenges of the national economy and the need to ensure its economic security require the formation of an effective tax security system capable of: promptly and comprehensively to respond to internal and external threats and/or challenges; optimally implement both fiscal and regulatory, control functions of taxes and taxation; to introduce such mechanisms of interaction between the state and taxpayers that would satisfy the interests of all subjects of tax relations. Specific features of tax security and proposed indicators are established, based on both tax and tax functions, as well as tax risks and/or threats, will serve for a detailed analysis of tax security and will allow retrospective, current and trendy assessment of its level.

Keywords: tax security, economic security, tax security indicators, tax security level, tax security specific.

Постановка проблеми. Питання забезпечення економічної безпеки визначається результатами діяльності держави в усіх сферах її діяльності. Історія засвідчила, що існування сучасної держави у більшості випадків неможливе без ефективної податкової системи та податкової політики. Наразі, їх основні прояви можна розглядати з двох сторін:

1) наповнення бюджету для фінансування державних витрат;

2) податкове регулювання соціально-економічних процесів.

Обидва прояви в більшій/меншій мірі впливають на стан національної економіки, фінансової, бюджетної системи та визначають стан податкової безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання податкової безпеки держави не є новим. У даному напрямку свої дослідження проводили багато науков-

ців як вітчизняних, так і іноземних. Серед них можемо виокремити праці Стойка С., Мельничук Я., Кравченко Ю. [12], Чугунова І., Нікітішина А. [13], Кушнерука О., Алексеєнко Н. [14], Іщенко В. [15]. У їх наукових працях закладено вихідні положення для розуміння податкової безпеки як економічної категорії та її окремих характеристик. Проте все ще залишаються не до кінця дослідженими специфіка податкової безпеки та окреслення її індикаторів в системі економічної безпеки України, актуальність яких у вигляді науково обґрунтованих методичних рекомендацій є особливою гострою для практиків.

Мета статті. Метою статті є узагальнення поглядів на податкову безпеку як складової економічної безпеки держави, виокремлення її специфічних рис та визначення індикаторів для її оцінки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питанню забезпечення економічної безпеки України завжди приділялася значна увага як зі сторони вчених, так і зі сторони практиків, законодавців. В законодавчій площині перші роки з моменту здобуття незалежності Україна керувалася Законом «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 р. № 142-ХІІ, яким було визначено зміст, мету і основні принципи економічної самостійності України як суверенної держави. Важливим моментом у контексті нашого дослідження є те, що статтею 5 цього Закону вперше було визначено: «Формування доходної бази республіканського і місцевих бюджетів ґрунтується на податковій політиці, що визначається законодавством Української РСР і проводиться в республіці самостійно» [1].

Суттєвого розвитку погляди законотворців на забезпечення економічної безпеки України як однієї з найважливіших функцій держави отримали в Конституції України, в якій статтею 67 встановлено обов'язок сплачувати податки та збори [2].

Законодавче забезпечення подальшого розвитку економічної безпеки України здійснювалося відповідно до різних концепцій, стратегій, законів, зокрема:

- концепції (основ державної політики) національної безпеки України, схваленої Постановою ВРУ від 16 січня 1997 р. [3] – до складу національної безпеки включено економічну безпеку;
- Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-IV [4] – вказано на пріоритетні напрямки державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері та загрози для їх;
- стратегій національної безпеки України [5–7] – визначено пріоритетні напрями національної, у тому числі економічної, безпеки України;
- Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. [8] – до національних інтересів економічної безпеки віднесено сталий розвиток національної економіки та інтеграцію України в європейський економічний простір.

Попри широкий розгляд економічної безпеки України, в законодавчій площині майже не було враховано забезпечення дотримання інтересів національної безпеки у сфері оподаткування. Найбільшу згадку про безпеку у податковій сфері («податкову безпеку») зафіксовано у Концепції забезпе-

чення національної безпеки у фінансовій сфері від 15 серпня 2012 р. № 569-р, схваленій Кабінетом міністрів України [9]. У даному документі основну увагу звернено на такі загрози у податковій сфері як виведення фінансового капіталу з України та приховування платниками податків доходів від оподаткування. Основні заходи, які пропонувалися для усунення/зменшення таких загроз, зводилися до посилення аналітичної роботи податкових органів щодо економічної співпраці українських резидентів з офшорними компаніями, перегляду та удосконалення нормативно-правової бази у податковій сфері у частині розширення вимог щодо обміну інформацією з іншими країнами світу. Таким чином податкова безпека в розумінні уряду України зводилася до забезпечення максимально можливої дії фіскальної функції податків, що, на наш погляд, є дещо спрощеним розумінням даного поняття.

Взагалі відсутня згадка про податкову безпеку держави в чинній редакції Стратегії національної безпеки України, уведеної в дію в 2020 році. Лише в заключних положеннях Стратегії зазначається, що вона має бути основою для розробки однієї Національної розвідувальної програми та 14-ти Стратегій, в переліку яких згадується Стратегія економічної безпеки [10]. Більш повне уявлення про бачення уряду на місце податкової безпеки в системі економічної безпеки держави, а точніше – його відсутність, можемо отримати з Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Згідно Методичних рекомендацій економічна безпека розглядається як «...стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [11]. До складу економічної безпеки включено виробничу, демографічну, енергетичну, зовнішньоекономічну, інвестиційно-інноваційну, макроекономічну, продовольчу, соціальну та фінансову безпеку. Остання, в свою чергу, включає банківську безпеку, безпеку небанківського фінансового сектору, боргову безпеку, бюджетну безпеку, валютну безпеку, грошово-кредитну безпеку. Жодна з вказаних підсистем економічної безпеки не містить вказівки як на визначення податкової безпеки, так і на індикатори її оцінки.

Таким чином, погоджуючись з тезою що «...в Україні немає чітко створеної нормативно-правової основи формування системи податкової безпеки держави, а також відсутня система показників, що характеризували б податкову безпеку держави» [12], проаналізуємо результати досліджень вчених у сфері податкової безпеки держави.

Чугунов І. та Нікітішин А. податкову безпеку держави вбачають у «...достатньому фінансовому забезпеченні податковими надходженнями виконання державою основних і додаткових функцій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях на базі виваженої податкової політики, яка не перешкоджає розвитку і покращанню бізнес-середовища, що надає можливість створювати умови для стабільного та збалансованого соціально-економічного розвитку країни» [13, с. 37].

Кушнерук О. та Алексеєнко Н. податкову безпеку характеризують «...як податкову політику, що спрямована на доцільність відрахування та сплати податків, правильність здійснення їх обліку та формування податкової звітності, а також податкове планування, спрямоване на вибір варіанта оподаткування, що характеризує оптимальне поєднання податків та мінімізує податкове навантаження» [14, с. 140–141].

Іщенко В. визначає податкову безпеку як «...частину фінансової безпеки держави, яка визначається наявністю сформованої податкової системи, оптимальним рівнем оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення за рахунок податкових надходжень дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій, а також забезпечує розвиток реального сектору економіки та соціальний захист населення» [15, с. 36].

Не ставлячи за мету висловлення авторського бачення дефініції «податкова безпека», виокремимо її специфічні риси:

- 1) податкова безпека є частиною фінансової безпеки держави;
- 2) пріоритетом податкової безпеки є достатнє наповнення бюджету податковими надходженнями та регулювання соціально-економічних процесів;
- 3) дотримання оптимальності податкового навантаження.

Як вже зазначалося, в нормативно-правових актах України з питань економічної безпеки не передбачено розрахунок показників безпеки у податковій сфері. Пропоновані науковцями методики оцінки податкової безпеки відрізняються між собою, оскільки залежать від поставленої мети дослідження. При цьому варто зважати на той факт, що «система показників та індикаторів податкової безпеки важлива не сама по собі, а як засіб (інструмент) попередження критичних ситуацій, досягнення цілей безпечного розвитку» [14, с. 137]. У зв'язку з цим, на нашу думку, до відбору індикаторів податкової безпеки мають ставитися ряд вимог:

- врахування дії фіскальної, регулюючої та контрольної функції податків та оподаткування;
- наявність податкових ризиків та/або загроз.

Будь-яка вимога не є відособленою, вона пов'язана в тій чи іншій мірі з іншими. Наприклад, ризик недоотримання податкових надходжень до бюджету може бути зумовлений недостатнім прорахунком фіскальної дії запланованих податкових заходів, більш соціальним ухилом в регулюванні соціально-економічних процесів, недостатньою дієвістю контрольно-перевірочних заходів зі сторони податкових органів. Іншим ускладнюючим фактором в побудові дієвої системи індикаторів податкової безпеки є те, що не всі індикатори мають кількісну характеристику. Окремі об'єкти податкової безпеки скоріше мають якісну оцінку, аніж кількісну (до них можемо віднести рівень податкової культури/моралі платників податків, морально-етичний рівень представників податкових органів, рівень якості податкового законодавства чи непослідовність податкової політики, недосконалість експертної оцінки прийняття і змін законодавства з урахуванням податкової безпеки тощо).

В межах оцінки функцій податків та оподаткування і податкових загроз та ризиків на рівні держави пропонуємо використовувати наступні індикатори визначення рівня податкової безпеки (табл. 1).

За результатами оцінки індикаторів податкової безпеки передбачається розробка альтернативних та вибір найкращого рішення в управлінні податковою безпекою, яке б забезпечило максимальний ефект за критерієм «витрати-результат» (принцип оптимальності та економічної доцільності).

Проаналізуємо деякі індикатори оцінки податкової безпеки в Україні, які можна розрахувати за даними, що є у відкритому доступі (табл. 2).

Аналіз наведених даних дає змогу зробити висновок про те, що спостерігається тенденція до погіршення результатів дії у більшості розрахованих показників податкової безпеки України. Попри зростання частки податкових надходжень Зведеного бюджету в ВВП з 30,45 % до 47,48 %, що, на перший погляд, є позитивним моментом, дане уявлення вважаємо хибним, зумовленим:

- несталими темпами зростання ВВП;
- зменшенням частки податкових надходжень в Зведеному бюджеті з 87,46 % до 52,77.

Таблиця 1

Індикатори податкової безпеки держави

Функції податків	Загрози/ризик	Індикатори податкової безпеки
Фіскальна	Невиконання дохідної частини бюджету, зростання податкової заборгованості	% податкових надходжень по відношенню до величини державного бюджету, зведеного бюджету (в цілому, у розрізі окремих податків, регіонів); % виконання планових завдань; податковий потенціал; податковий борг; рівень стягнення податкового боргу
Регулююча	Зниження ефективності втручання держави в регулювання соціально-економічних процесів через податкову систему, розвиток тіньової економіки	% податкових надходжень державного, зведеного бюджету у складі ВВП; рівень тіньової економіки; рівень бюджетного податкового навантаження; податкове навантаження на окремі галузі/види діяльності, на працю, на капітал, на споживання; частка податкових пільг, що є втратами доходів бюджету; інвестиційна віддача податкових пільг
Контрольна	Недостатня дієвість контрольно-перевірочної роботи контролюючих органів, зростання податкових правопорушень, корупція у податковій сфері	Кількість перевірок та донарахування за перевітками - у розрізі видів перевірок, юридичних та фізичних осіб; кількість консультацій, наданих по телефону; кількість порушених кримінальних справ у боротьбі з податковим шахрайством; кількість засуджених за податковий шахрайства або корупцію у податковій сфері.

Таблиця 2

Індикатори податкової безпеки України в 2021–2023 р.р.

Індикатори	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Частка податкових надходжень Зведеного бюджету в ВВП, %	30,45	42,31	47,48
Частка податкових надходжень в Зведеному бюджеті, %	87,46	61,16	52,77
Податковий борг, млн.грн.	105 726,7	144 997,3	138 997,8
Податкове навантаження на працю, %	17,08	23,10	18,67
Податкове навантаження на капітал, %	5,80	5,81	4,09
Податкове навантаження на споживання, %	17,77	16,14	15,01
Кількість перевірок, шт	11315	н/д	13733
Донарахування за результатами перевірок, тис. грн.	9704676	н/д	10403086

Джерело: розраховано автором за даними [16; 17; 18]

В 2021–2023 р.р. приріст загальної величини внутрішніх доходів Зведеного бюджету був досягнутий в значній мірі за рахунок неподаткових джерел доходів, домінуючу роль в яких відіграли власні надходження бюджетних установ (найбільше значення – 27,06 % в 2023 р.) [17].

Варто звернути увагу на високий рівень податкового навантаження на працю та споживання у порівнянні з капіталом. Якщо високий рівень оподаткування праці сприяє розвитку однієї із загроз податкової безпеки національної економіки – тінізації економіки, то зростання показника податкового навантаження на споживання можна пояснити збільшенням податкових надходжень від непрямих податків, зумовлених високим рівнем споживчої інфляції у аналізовані роки.

Деяке зменшення і без цього невисокого значення податкового навантаження на капітал відбулося, на нашу думку, як за рахунок закриття одних підприємств (внаслідок різних причин, зумовлених здебільшого війною), так і зменшення ділової активності тих підприємств, що залишилися працювати, внаслідок зміни умов ведення бізнесу, законодавства (у т.ч. податкового), відтоку працівників (мобілізація, внутрішнє переміщення, виїзд за кордон тощо).

Не сприяє забезпеченню податкової безпеки і часта зміна податкового законодавства у сфері здійснення контрольно-перевірочної діяльності. Так, з 2022 року стосовно податкових перевірок відбулася низка змін:

введено, а потім частково знято мораторій на проведення деяких податкових перевірок, звільнення платників податків від відповідальності за порушення податкового законодавства за певних умов, розширення підстав для проведення фактичних податкових перевірок, зупинка термінів надання заперечень до акту перевірок та оскарження прийнятих податкових повідомлень-рішень на період воєнного стану в Україні тощо. Такі зміни не сприяють зміцненню податкової культури/моралі окремих платників податків, які в важких воєнних умовах будуть намагатися скористатися усіма можливими (не завжди законними) варіантами зменшення податкового навантаження.

Висновки. Сучасні виклики національної економіки та необхідність забезпечення її економічної безпеки вимагають формування дієвої системи податкової безпеки, здатної: оперативно та всебічно реагувати на внутрішні та зовнішні загрози та/або виклики; оптимально реалізовувати як фіскальну, так і регулюючу, контрольну функції податків та оподаткування; запроваджувати такі механізми взаємодії держави і платників податків, які б задовольняли інтереси усіх суб'єктів податкових правовідносин. Встановлені специфічні риси податкової безпеки та запропоновані індикатори, засновані як на врахуванні функцій податків та оподаткування, так і податкових ризиків та/або загроз, слугуватимуть для детального аналізу податкової безпеки і дадуть змогу проводити ретроспективну, поточну та трендову оцінку її рівня.

Бібліографічний список:

1. Про економічну самостійність Української РСР : Закон України від 03.08.1990 р. № 142-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-12#Text> (дата звернення: 25.04.2024)
2. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.04.2024)
3. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України : Постанова Верхов. Ради України від 16.01.1997 р. № 3/97-ВР : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3/97-вр#Text> (дата звернення: 25.04.2024).
4. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення: 25.04.2024)
5. Про Стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 12.02.2007 р. №105/2007 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/105/2007#Text> (дата звернення: 25.04.2024).
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15#Text> (дата звернення: 25.04.2024)
7. Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року : Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 11.08.2021 р. : станом на 13 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0048525-21#Text> (дата звернення: 25.04.2024)
8. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 25.04.2024)
9. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 15.08.2012 р. № 569-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-р#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

10. Про Стратегію національної безпеки України : Рішення Ради нац. безпеки і оборони України від 14.09.2020 р. : станом на 16 верес. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-20#Text> (дата звернення: 26.04.2024).

11. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 26.04.2024)

12. Стойка С. О., Мельничук Я.В., Кравченко Ю.М. Податкова безпека як система захисту національної економіки України. *Вісник Українсько-туркменського культурно-освітнього центру*. 2017. Вип. 1, ч. 2. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8107/1/Meln.pdf> (дата звернення: 26.04.2024)

13. Чугунов І., Нікітішин А. Податкова безпека держави. *Вісник КНТЕУ*. 2019. №4. С. 31–41.

14. Kushneruk O., Alekseienco N. Tax security: issues of theory, methodology and economic dynamics. *Naukovi pratsi NDFI*. 2020. Vol. 2020, no. 1. P. 129–144. URL: <https://doi.org/10.33763/npdfi2020.01.129> (date of access: 29.04.2024).

15. Іщенко В. В. Податкова складова фінансової безпеки держави. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. Вип. 37. С. 35–40.

16. Показники роботи. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti> (дата звернення: 30.05.2024)

17. Індеси (державний бюджет, ВВП України). *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua> (дата звернення: 30.05.2024)

18. Щодо результатів роботи Держмитслужби у напрямку забезпечення надходжень митних платежів до державного бюджету. *Державна митна служба України*. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/shchodo-rezultativ-roboti-derzhmitsluzhbi-u-napriamku-zabezpechennia-nadkhodzhen-mitnikh-platezhiv-do-derzhavnogo-biudzhetu-1125> (дата звернення: 31.05.2024)

References:

1. Pro ekonomichnu samostiinist Ukrainkoï RSR [About the economic independence of the Ukrainian SSR] : Zakon Ukrainy vid 03.08.1990 r. № 142-XII Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-12#Text> (accessed April 25, 2024)

2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text> (accessed April 25, 2024)

3. Pro Kontseptsiuu (osnovy derzhavnoi polityky) natsionalnoi bezpeky Ukrainy [About the Concept (fundamentals of state policy) of national security of Ukraine] : Postanova Verkhov. Rady Ukrainy vid 16.01.1997 r. № 3/97-VR Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3/97-vp#Text> (accessed April 25, 2024)

4. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy [About the basics of national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 r. № 964-IV Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (accessed April 25, 2024)

5. Pro Stratehiuu natsionalnoi bezpeky Ukrainy [About the National Security Strategy of Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.02.2007 r. № 105/2007 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/105/2007#Text> (accessed April 25, 2024)

6. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku “Pro Stratehiuu natsionalnoi bezpeky Ukrainy” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 6, 2015 “On the National Security Strategy of Ukraine”]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.05.2015 r. № 287/2015 Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0008525-15#Text> (accessed April 25, 2024)

7. Pro Stratehiuu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku [About the Strategy of Economic Security of Ukraine for the period until 2025]: Rishennia Rady nats. bezpeky i oborony Ukrainy vid 11.08.2021 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0048525-21#Text> (accessed April 25, 2024)

8. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [About the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII : stanom na 31 berez. 2023 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (accessed April 25, 2024)

9. Pro skhvalennia Kontseptsii zabezpechennia natsionalnoi bezpeky u finansovii sferi [On the approval of the Concept of ensuring national security in the financial field]: Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 15.08.2012 r. № 569-r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-p#Text> (accessed April 25, 2024)

10. Pro Stratehiuu natsionalnoi bezpeky Ukrainy [About the National Security Strategy of Ukraine]: Rishennia Rady nats. bezpeky i oborony Ukrainy vid 14.09.2020 r. : stanom na 16 veres. 2020 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0005525-20#Text> (accessed April 26, 2024)

11. Metodychni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine]: nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 29.10.2013 № 1277. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (accessed April 26, 2024)

12. Stoika S. O., Melnychuk Ya.V., Kravchenko Yu.M. (2017). Podatkova bezpeka yak systema zakhystu natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Tax security as a system of protection of the national economy of Ukraine]. *Visnyk Ukrainsko-turkemenskoho kulturno-osvitnoho tsentru*, Vol. 1, no. 2. Available at: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8107/1/Meln.pdf> (accessed April 26, 2024)

13. Chuhunov I., Nikitishyn A. (2019). Podatkova bezpeka derzhavy [Tax security of the state]. *Visnyk KNTEU*, №4, pp. 31–41.

14. Kushneruk O., Alekseienco N. (2020). Tax security: issues of theory, methodology and economic dynamics. *Naukovi pratsi NDFI*. Vol. 1. pp. 129–144. Available at: <https://doi.org/10.33763/npdfi2020.01.129> (accessed April 29, 2024)

15. Ishchenko V. V. (2012). Podatkova skladova finansovoi bezpeky derzhavy [The tax component of the state’s financial security]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. Vol. 37. pp. 35–40.

16. Pokaznyky roboty [Performance indicators]. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy – State Tax Service of Ukraine. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti> (accessed May 30, 2024)

17. Indeksy [indices]. Minfin – LLC “MinfinMedia”. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua> (accessed May 30, 2024)

18. Shchodo rezultativ roboty Derzhmitsluzhby u napriamku zabezpechennia nadkhodzhen mytnykh platezhiv do derzhavnogo biudzhetu. [Regarding the results of the work of the State Customs Service in the direction of ensuring the receipt of customs payments to the state budget]. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy – State Customs Service of Ukraine. Available at: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/shchodo-rezultativ-roboti-derzhmitsluzhbi-u-napriamku-zabezpechennia-nadkhodzhen-mitnikh-platezhiv-do-derzhavnogo-biudzhetu-1125> (accessed May 31, 2024)

Стаття надійшла до редакції: 5.06.2024